

Cultura més enllà de l'espectacle

Butlletí nº 4

De l'Ateneu Popular 9 barris

hivern 2016 / 2017

**Com es relaciona l'Ateneu
amb el Territori?**

Quin treball desenvolupa?

**Quina relació té amb
el veïnat?**

En aquest número expliquem els espais i projectes de territori en els que participa l'Ateneu, fent un repàs històric de la relació amb els barris.

“No es qüestió d’ocupar sinó de ser territori”

La insurrecció que viene **COMITÉ INVISIBLE**

En aquest Butlletí expliquem quin és el treball que desenvolupa l’Ateneu al territori. En els 40 anys d’existència la implicació veïnal ha estat fonamental pel desenvolupament del projecte, marcant el caràcter polític i el compromís amb els barris que l’identifiquen.

La presència de l’Ateneu en l’àmbit de territori es distribueix a diferents escales: ciutat, districte i barris. A nivell ciutat participa a diferents projectes de caràcter cooperatiu, emmarcats dins l’economia social, com coop57, dedicat a serveis financers, o el mitjà d’informació La Directa.

Una pinzellada històrica

L’Ateneu no treballa amb el territori, és territori

Per tal d’entendre la relació actual amb el territori cal remuntar-se a la Barcelona de finals dels seixanta, on les demandes de serveis bàsics i llibertats es traduïen en acció directa per un cantó i repressió per l’altre.

El Centro Social Roquetas neix l’any 1968 als baixos de la Parròquia de Sant Sebastià, al barri de Verdum. Representa un important punt de trobada dels joves de la zona per organitzar diferents activitats culturals i un viver d’activitat associativa. Mostra d’això és el naixement de l’Associació de Veïns de 9 Barris el 9 de febrer de 1970, amb l’objectiu de reivindicar millores en els serveis públics de la zona, com escoles públiques, centres de salut, semàfors o l’asfaltat dels carrers.

L’any 1976 els veïns i les veïnes del carrer Portlligat van denunciar la instal·lació d’una fàbrica d’asfalt a tocar de les vivendes. Des de l’Associació de Veïns es va interpel·lar a l’Ajuntament sense

obtenir resposta. Setmanes més tard es va decidir desmuntar la xemeneia per tal que la planta deixés de funcionar. Posteriorment es va ocupar l’oficina i el magatzem demanant un espai cultural i per joves, amb el nom d’Ateneu (en record als ateneus de la República), Popular (accessible a tothom i a tot tipus de fet cultural) i evidentment, de 9 Barris.

Durant més de 10 anys, l’Ateneu Popular 9 Barris es va gestionar a través d’una assemblea formada per persones vinculades a les vocalies de les AA.VV., persones del Centro Social Roquetas, i veïns de l’entorn.

El 1984 l’ajuntament de Barcelona cedeix tots els espais de l’edifici a l’assemblea de l’Ateneu. Tot i que s’hi feien moltes activitats, l’edifici es trobava en unes condicions molt precàries. Les demandes per tal que l’ajuntament reformés l’edifici van anar en augment fins que l’any 1986 destina una partida per a realitzar la primera reforma.

El projecte i la seva trajectòria va íntimament lligat al districte de Nou Barris. Abans que la nomenclatura fos oficial l'Ateneu ja la va incloure dins el seu nom, agafant la terminologia de l'incipient moviment veïnal, legitimant d'aquesta manera la identitat d'una part de la ciutat allunyada dels centres, tant físics com de poder.

L'Ateneu es troba a cavall entre els barris de Roquetes i Trinitat Nova, i és

en aquests dos barris on desenvolupa una relació més intensa, participant i potenciant diferents espais lligats a la cultura, l'educació i la joventut.

La comunitat Ateneu, formada per socis de Bidó de Nou Barris, treballadors i activistes vinculats a diferents comissions i grups de treball, són les que estan enxarxades i conformen el vincle, assistint i fent retorn de l'activitat generada en els espais on participa el projecte.

El fet que l'Ateneu disposés d'una cuina va permetre que s'organitzessin sopadors solidaris amb causes molt diferents. Aquests espais van propiciar un vincle entre el projecte Ateneu i els moviments socials del moment.

Per primer cop, a finals de 1989, l'ajuntament accedeix a firmar un conveni que permetia a una entitat de barri portar a terme l'activitat d'un equipament municipal. En aquest context neix l'associació Bidó de Nou Barris com un instrument legal amb l'objectiu de gestionar de forma directa l'Ateneu. El novembre de 1994, després de 4 anys d'obres, l'Ateneu torna a obrir les seves portes amb unes instal·lacions adaptades per a les arts escèniques, fet que provoca el creixement d'activitat. Entre el 1995 i el 1996 es creen programacions que encara a dia d'avui identifiquen l'Ateneu, com el Circ d'Hivern, el Combinat de Circ o els Lokals de Risc.

A mesura que creix el projecte es fa més complexa la seva gestió. L'any 1997 es fan les jornades "l'Ateneu a debat / Omplim el Bidó" que porten a constituir un ample consell associatiu de Bidó de

Nou Barris. Es consolida l'associació i la base social, ampliant el número de socis i la implicació d'aquests en la gestió diària del projecte Ateneu.

L'any 1982, juntament amb l'escola d'adults Paulo Freire i altres entitats de Nou Barris, participa activament a organitzar la segona edició de La Cultura va de Festa al Parc de la Guineueta, la Festa Major de les entitats de Nou Barris.

El 1988 l'Ateneu és impulsor de la creació de la Coordinadora Cultural Nou Barris-Zona Centre, pensada principalment per recuperar i impulsar quatre festes populars anuals: Carnestoltes, La Cultura va de Festa, La Nit d'Ànimes i la Cavalcada de Reis.

Bidó de Nou Barris entra a formar part de la Coordinadora d'Associacions de Veïns i entitats al 1990, obrint la porta a altres entitats del territori i enfortint les estructures tradicionals.

Des de llavors Bidó/Ateneu s'ha anat incorporant a diferents xarxes i espais aportant una visió política des de la cultura i treballant en clau comunitària.

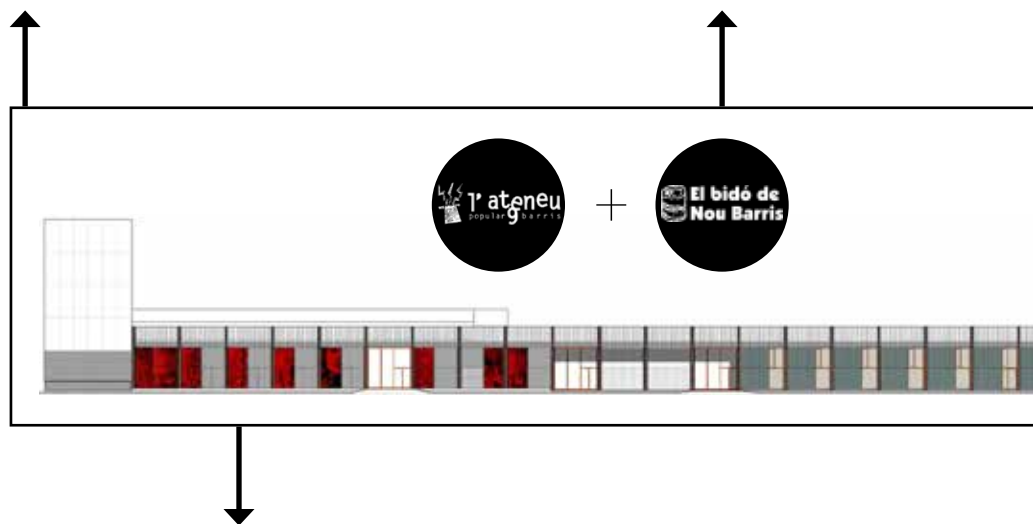
Espais on participa l'Ateneu

COORDINADORA D'ASSOCIACIONS DE VEÏNS I ENTITATS DE NOU BARRIS

El 1990 inclou la terminologia "entitats" quan Bidó de Nou Barris demana entrar-hi. Arrel d'aquesta incorporació també hi entra el Grup de Dones de Nou Barris, el Comitè de solidaritat amb Nicaragua i l'Associació 500x20. La coordinadora és l'espai que permet organitzar-se a nivell districte i sumar forces en clau territorial.

XARXA 9 BARRIS ACULL

Creada a finals dels 90 per treballar de forma coordinada pel foment de la convivència i per facilitar la incorporació als nostres barris dels nous veïns i veïnes arribats en diferents processos migratoris.

Roquetes

PLATAFORMA D'ENTITATS DE ROQUETES

Es va crear a principis dels 2000 per gestionar el Pla Comunitari de Roquetes i el Centre Cultural Ton i Guida. L'objectiu de la Plataforma és fomentar una pràctica social que promogui la mobilització social al barri a través d'una gestió participativa.

PLA COMUNITARI DE ROQUETES

Engloba tots els projectes i accions al barri que tenen a veure amb educació, infància, joventut, salut, convivència i treball. Es tracta d'una xarxa composta per veïns i veïnes, entitats i associacions, i la col·laboració d'alguns serveis públics i administracions.

Districte Nou Barris

CAMPANYA NOU BARRIS CABREJADA

El juliol del 2012 es crea la campanya Nou Barris cabrejada, diu prou! denunciant la greu situació social dels nostres barris, sota el lema "no és pobresa, és injustícia".

L'Ateneu és una de les entitats impulsores, implicant-se des de diferents fronts. Avui dia la campanya segueix activa, sent un actor polític coordinat al territori. Va servir de nexa entre les mobilitzacions del 15M i el moviment veïnal i associatiu.

COORDINADORA CULTURAL

Espai fundat i impulsat per l'Ateneu/Bidó conjuntament amb les casals de joves i el casal de Barri de la Prosperitat. L'objectiu és doble, per un cantó treballar les demandes específiques vers la cultura i per un altre incloure les demandes dels joves.

Grup de Treball Territori

És l'espai on es coordinen totes les activitats relacionades amb el territori, generant una visió global de l'acció de l'Ateneu en aquest àmbit. Això permet elaborar línies estratègiques per a desenvolupar a través del treball de les àrees.

Actualment a l'Ateneu hi ha tres Grups de Treball actius: un dedicat a economia social i gestió comunitària, un altre a cultura i per últim el de territori.

Trinitat Nova

TAULA OBERTA DE TRINITAT NOVA

Des del 2014 la Taula Oberta de Trinitat Nova aplega veïns i veïnes a títol individual i d'altres entitats, com l'Associació de Veïns de Trinitat Nova. Des del setembre del 2015 l'Ateneu/Bidó hi participa de forma activa.

El territori com a eix transversal

Les àrees de treball de l'Ateneu es relacionen amb el territori a través dels projectes conjunts que es desenvolupen als diferents espais associatius i xarxes. A través de formació, producció o programació s'estableix una relació permeable amb el territori, donant peu a diverses activitats.

Formació

L'àrea de formació és la que més incidència sobre el territori desenvolupa, participant en projectes relacionats amb educació i joventut.

Espais on participa l'àrea de formació:

TAULA SOCIOEDUCATIVA

Tot i penjar del Pla Comunitari de Roquetes participen entitats i institucions de barris propers com Canyelles, Roquetes, Verdum, Trinitat Nova. Es tracten temes d'educació formal i lúdica.

FRANJA JOVE

Espai de coordinació per oferir activitats de lleure saludables, no consumistes i que fomentin la comunitat per a joves a partir de 12 anys.

TAULA DE SALUT

Es tracta d'un espai sota el paraigua del Pla Comunitari de Roquetes i es treballa en xarxa amb escoles i centres d'atenció primària, entre altres. S'aborda la Salut com un tema transversal, generant activitats per millorar la qualitat de vida de la població.

Mostres:

FESTA DEL CIRC SOCIAL

És la gran festa de tancament dels projectes adreçats a infants i joves dels barris de Trinitat Nova, Roquetes Verdum i Canyelles. Per aquest motiu s'organitza des de Franja Jove. Pretén donar visibilitat a les diferents activitats i promoure els vincles i la participació activa.

Projectes:

FEM SALUT A TRAVÉS DEL CIRC

Activitat setmanal, gratuïta i oberta als joves dels barris propers com Trinitat Nova i Roquetes. Actualment existeixen 2 grups de 35 nois i noies a partir de 12 anys.

CIRC ÈXIT

Activitat de diversificació curricular dirigida a joves d'instituts per treballar en horari escolar però fora de l'aula amb l'objectiu d'enriquir els currículums. Enguany són 5 instituts els que hi participen.

CIRC AMB CASALS

Els casals infantils de Canyelles, Roquetes, Verdum, Trinitat Nova i Vallbona participen d'aquestes activitats extraescolars, dirigides a alumnat de primària (9-11 anys).

AMICS I CIRC

Es tracta d'un projecte que té com a objectiu treballar referents positius a través del vincle i apropar els i les infants a activitats culturals als barris propers. Es treballa en tàndem (un/a jove acompanya un/a nen/a) un dia a la setmana, i el següent participen als tallers de circ a l'Ateneu. Els barris amb les quals es treballa són Bon pastor i Baró de Viver. El projecte es realitza conjuntament entre l'AFEV (voluntariat social universitari) i l'Ateneu, amb el suport de l'Agència de Salut Pública de Barcelona.

Programació

L'àrea de programació es coordina amb entitats i equipaments per generar propostes culturals al territori

Espais on participa l'àrea de programació:

COMISSIÓ DE FESTA MAJOR DE ROQUETES

Dins de la comissió de festa major, l'Ateneu participa com a entitat, i en particular, dins en una subcomissió dedicada a la programació musical de tres nits dins els marc de la Festa Major Jove de Roquetes, que es treballa conjuntament amb el Kasal de Joves de Roquetes.

9 BARRIS IN BLACK:

Espai de coordinació amb el Casal de barri de Prosperitat i el Casal de Joves de Prosperitat. Aquest any es sumen al projecte Can Basté i el Kasal de Joves de Roquetes, amb l'objectiu de generar activitats amb la música negra com a fil conductor, que es realitzen a diversos espais com escoles i instituts.

COORDINADORA CULTURAL DE NOU BARRIS

Espai de coordinació a nivell districte, on participen entitats i associacions. Té com objectiu crear línies de treball i polítiques culturals a la zona, defesnant el caracter popular i participatiu d'activitats com La cultura va de festa i el Carnaval.

Producció

L'àrea de producció manté un compromís amb el sector del circ, és per aquest motiu que gran part del treball relacional va enfocat a aquest col·lectiu. A nivell més proper manté una vinculació amb el territori a través de dos projectes, el Circ d'Hivern i l'Ateneu Ambulant.

Projectes:

1. CIRC D'HIVERN

És l'aposta cultural més gran del projecte Ateneu, tant pels recursos que s'hi destinen com per l'esforç que comporta. Per aquest motiu és important oferir un retorn als col·lectius més propers com:

- > Assaig obert per l'escola infantil i juvenil de Circ de l'Ateneu.
- > 8 funcions escolars on es prioritza les escoles més properes.
- > Oferim entrades a entitats socials que treballen amb persones sense recursos i situació d'exclusió social.

Projectes:

PROGRAMACIONS SOLIDÀRIES

Són programacions destinades a visibilitzar el treball i les lluites d'entitats o associacions. Es realitzen tres anuals, durant la temporada 2016-2017 Irída (centre per la defensa dels drets humans), La Directa (mitjà d'informació) i La Miliciana (espai jove de territori), han estat les entitats que han participat en aquestes programacions.

TITELLADA I RÒMBIC

Es tracta de dues programacions que es realitzen de forma conjunta amb l'associació de titellaires de Roquetes, una entitat que porta més de XX anys dinamitzant activitats culturals al voltant de les titelles. La titellada, que es porta a terme al setembre té un caràcter familiar i es realitza a diversos equipaments de Roquetes. Ròmbic és un festival de titelles per adults realitzat en la seva totalitat a l'Ateneu.

2. ATENEU AMBULANT

Aquest projecte neix amb la intenció d'oferir un espectacle gratuït i de qualitat al mateix territori, traspasant les parets de l'equipament. L'any passat l'activitat es va treballar conjuntament amb la Taula Oberta de Trinitat Nova, antre d'altres entitats.

El circ és una disciplina molt present en les trobades i festes populars com són el Festival de Sopes o La Cultura Va de Festa. L'àrea de producció s'implica de forma directa en la programació d'aquests espectacles.

Ateneu Popular 9 Barris

ateneu9b.net

c/ Portlligat 11-15
08042 Barcelona

(+34 933 509 475)
info@ateneu9b.net

<M> L3 Roquetes / L4 Trinitat Nova // Sortida 2 Ronda de Dalt